

19. Prots, N. V. (2015). Dvorianstvo Kharkivskoi hubernii druhoi polovyny XIX – pochatku XX st [*Kharkov province nobility of the late 19th – early 20th century*]. (Abstract of PhD thesis), Kharkiv.

20. Romanovich-Slavatinskii, A. (1870). Dvorianstvo v Rossii. Ot nachala XVIII veka do otmeny krepostnogo prava [*Nobility in Russia. From the early 18th century until the abolition of serfdom*]. Saint-Peresburg.

21. Rubakin, N. A. (1912). Rossiia v tcifrakh: Strana. Narod. Sosloviia. Klassy. Opyt statisticheskoi kharakteristiki soslovno-klassovogo sostava naseleniia russkogo gosudarstva [*Russia in the numbers: Country. People. Estates. Classes. Experience of the statistical characteristics of the estate-class structure of the Russian state population*]. Saint-Petersburg.

22. Sviatlovskii, V. V. (1907). K voprosu o sudbakh zemlevladieniia v Rossii: Statistika mobilizatsii zemelnoi sobstvennosti [*On the issue of landowning's fate in Russia: Statistics of mobilization of landed property*]. Saint-Petersburg: Nachalo.

23. Semenov, N. P. (1898). Nashe dvorianstvo. Polozhenie ego do i posle reform [*Our nobility. Its situation before and after the reform*]. Saint-Petersburg: Tip. aktc. obshch. pech. Dela.

24. Tsyhanenko, L. F. (2009). Dvorianstvo Pivdnia Ukrainy (druha polovyna XVIII st. – 1917 r.) [*The nobility of the South of Ukraine (the second half of 18th century – 1917 year)*]. Izmail: SMYL.

25. Iablochkov, M. T. (1876). Istoriia dvorianskogo sosloviia [*History of nobility*]. Saint-Petersburg: Tipografiia A. M. Kotomina.

УДК 321:93/94:351 (477)

ЗАКОНОДАВСТВО У СФЕРІ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПАМ'ЯТІ ПРО УЧАСНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917–1921 РР.

Власюк Сергій

Визвольні змагання 1917–1921 рр. залишили вагомий слід у процесі українського державотворення, відтак увага сучасної Української держави до цієї сторінки минулого є закономірною. Події тих років створили для українського соціуму пантеон героїв і ворогів, які нерідко можуть бути взаємно протилежними для різних частин країни. Державна політика пам'яті у нашій державі після 1991 р. має особливо важливе значення, саме за допомогою неї у свідомості людей відбувається легітимізація докорінних змін у пострадян-

ській Україні, саме вона повинна була забезпечити національну однорідність і свідомість населення, сформувати єдину ідентичність. В Україні головним модератором у проведенні політики щодо історії є Президент країни, а не Верховна Рада. У дослідженні проаналізоване українське меморіальне законодавство, яке стосується учасників Української революції 1917–1921 рр. Аналіз прийнятих нормативно-правових актів важливий для практичної реалізації процесу очищення країни від комуністичної спадщини і наповнення символічного простору сучасної України новими маркерами і смислами.

Ключові слова: закон, постанова, проект, указ, Українська революція.

Після досягнення незалежності держава переглянула своє історичне минуле через призму національно-демократичного історичного канону, відмовившись від тоталітарних міфів. Проте процес подолання комуністичного історичного спадку затягнувся на роки. Окрім зміни освітніх програм, нових комеморативних практик, цьому сприяло і прийняття відповідних нормативно-правових актів, які встановлювали також нову традицію пошанування нових історичних дат і постатей. Уже були здійсненні спроби аналізу меморіального законодавства в контексті політики пам'яті (Ю. Зерній, А. Портнов, Ю. Ганжуров, О. Маклюк, В. Верстюк, В. Скальський, В. Солдатенко), проте досі немає спеціального дослідження меморіального законодавства, що стосується теми Визвольних змагань загалом і його учасників зокрема. Отож, нашою метою є аналіз меморіального законодавства у сфері вшанування пам'яті учасників революції. Джерелами дослідження є укази і розпорядження Президента, розпорядження і постанови Кабінету Міністрів, постанови Верховної Ради, закони України.

Перші президентські ініціативи у сфері меморіальної політики були дуже обережними. Подібними були й ініціативи ВРУ перших років незалежності: у них не було надано оцінок історичним подіям і діячам, натомість у доволі лаконічному тоні проголошувалися конкретні завдання – провести / відзначити / доручити / вирішити. Наприклад, Постанова Президії ВРУ «Про урочисте засідання Верховної Ради України, присвячене 125-річчю з дня народження Грушевського М. С.» 31.10.1991 проголосила провести відповідне засідання 22 листопада 1991 р. [7]. Схожою була і Постанова Президії ВРУ «Про відзначення 75-річчя Української демократичної революції 1917–1918 років» 06.04.1992 р. [6]. Тут революція хронологічно обмежена 1917–1918 рр., тобто її верхня хронологічна межа визначена або періодом, коли до влади прийшов П. Скоропадський, або ж початком другої російсько-української війни. Постанова рекомендувала встановити меморіальні дошки, пов'язані з подіями революції, зокрема на будівлі, де проводився I Всеукраїнський національний конгрес, «високо оцінений його керівниками М. С. Грушевським та В. К. Винниченком». Таке формулю-

вання змушує задуматись: встановити меморіальну дошку потрібно тому, що влада дійсно вважає згаданий конгрес важливим етапом державотворення, чи тому, що його високо оцінили В. Винниченко та М. Грушевський. Рекомендації на кшталт «слід було б» і підтримка ініціатив громадськості у проведенні подібних заходів, а не власні ініціативи, схиляють до думки, що перші подібні правові акти носили навіть не декларативний характер, а були способом визначення ставлення населення до їхнього прийняття і змісту.

Більш чіткими були акти, прийняті пізніше. Так, в тому числі у зв'язку з використанням Л. Кучмою постаті М. Грушевського для боротьби з опонентами і дискредитації свого попередника, було прийнято Указ Президента «Про відзначення 130-річчя від дня народження М. С. Грушевського» 22.11.1995, в якому М. Грушевського визнано першим Президентом України [17]. Указ передбачав проведення відповідних комеморативних заходів, створення музею М. Грушевського в Києві, видання його праць, а також започаткування 100 місячних стипендій М. Грушевського. На виконання цього указу було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України «Про заходи з відзначення 130-річчя від дня народження М. С. Грушевського» 02.08.1996. Приуроченою вшануванню пам'яті М. Грушевського була і Постанова Кабінету Міністрів України «Про спорудження в м. Києві пам'ятника М. С. Грушевському» 31.01.1995 р. [5]. Варто зазначити, що М. Грушевський серед усіх діячів Визвольних змагань удостоївся найбільшої кількості прийнятих документів щодо вшанування його пам'яті. У 2015 р. був виданий другий президентський указ, на цей раз з нагоди 150-ої річниці з дня його народження [18]. В цьому акті уже немає згадки про перше президентство М. Грушевського, натомість відзначено його не тільки як політика і громадського діяча, а й як історика та організатора науки. Цікаво, що подібний проект постанови ВРУ, приурочений до цієї ж річниці, прийнятим не був [10].

Основну масу меморіального законодавства щодо подій 1917–1921 рр. становлять акти, присвячені конкретним подіям чи постатям. Натомість сам феномен Визвольних змагань 1917–1921 рр. як такий був довгий час обділений увагою центральної влади. Вперше комплексний підхід було застосовано під час відзначення 90-ї річниці Української революції згідно з Указом Президента України «Про заходи з відзначення 90-річчя подій Української революції 1917–1921 років та вшанування пам'яті її учасників» 12.04.2007. Черговий сотій річниці революції присвячений Указ Президента «Про заходи з відзначення 100-річчя Української революції 1917–1921 років» 22.01.2016 р., який, окрім звичного уже вшанування подій та видатних учасників революції, проголосив 2017-й Роком Української революції 1917–1921 рр., визначив заходи з метою завершення проектування та спорудження у Києві монумента Соборності України

(відкриття передбачено на 100-річчя Акта Злуки) [16]. Серед інших діячів окреме місце в указі П. Порошенка відводиться М. Грушевському та В. Винниченку. Згідно з цим документом, рекомендується відтворити меморіальні кабінети обох діячів.

Окрім указів, присвячених окремим постатям, перелік яких є обмеженим і відзначає далеко не всіх навіть впливових учасників Визвольних змагань, був прийнятий Указ Президента України «Про увічнення пам'яті видатних діячів Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки», покликаний якраз виправити цю несправедливість [19]. Окрім звичних тез загального характеру про «увічнення пам'яті видатних діячів Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки», тут уже є конкретні вказівки щодо відзначення пам'яті М. Грушевського, С. Петрушевича, В. Винниченка, С. Петлюри, В. Голубовича, В. Чехівського, С. Остапенка, Б. Мартоса, І. Мазепи, В. Прокоповича, А. Лівницького, К. Левицького, С. Голубовича. Серед інших більшої уваги приділено С. Петлюрі та В. Винниченку, відкрити пам'ятників яким пропонується у Києві та інших містах.

Між іншим, окремих актів про вшанування пам'яті діячів революції, крім присвячених М. Грушевському, було прийнято не так уже й багато. 2003 р. Розпорядженням Президента відзначалося 130-річчя з дня народження П. Скоропадського [14]. Воно передбачало серед іншого і підняття питання про перейменування вулиці іменем гетьмана у Києві. 125-річчю з дня народження В. Винниченка була присвячена Постанова ВРУ [1]. Вона передбачала вшанування його пам'яті, встановлення у Києві його пам'ятника і перейменування в столиці вулиці його іменем, а також створення музею у Кіровограді. Окремої постанови ВРУ удостоїлися також у 2012 р. В. Липинський, у 2013 р. Є. Петрушевич та у 2015 р. Є. Коновалець (ініціює, крім проведення відповідних комеморативних заходів, перепоховання його праху в Україні) [3; 4; 2].

Не прийнято наразі окремого документа, присвяченого С. Петлюрі. Варто зазначити, що такі спроби все ж були. 2004 р. з'явився законопроект «Про відзначення 125-річчя від дня народження видатного державного та громадсько-політичного діяча Симона Петлюри», в якому, крім організаційних проблем щодо проведення урочистостей, пропонувалося спорудити пам'ятник Головному отаману в Києві та перейменувати одну з вулиць столиці його іменем [9]. У пояснювальній записці автори законопроекту відвели С. Петлюрі ключову роль у національно-визвольній боротьбі 1917–1921 рр., хоча й відзначали його постать як контрверсійну і таку, що є об'єктом фальсифікацій. Про суперечливість його постаті говорить і проект постанови Верховної Ради України «Про неприйнятність Постанови «Про відзначення 125-річчя від дня народження видатного державного та громадсько-політичного діяча Симона Петлюри», авто-

рами якого були депутати від Комуністичної партії України [13]. Звичними у таких випадках є тези щодо того, що відзначення ювілею С. Петлюри суперечить історичній дійсності, не сприяє консолідації суспільства, спотворює державні, військово-історичні та гуманістичні цінності народу України. Пояснювальна записка контрпроекту насичена радянською риторикою, де наголошувалося на бездарності цієї особистості, безпідставній гіперболізації. На думку його авторів, С. Петлюра у роки «громадянської війни» був символом підступності і жорстокості. Аргументами для таких тез виступають характеристики, надані Головному отаману його політичними опонентами, фактично виправдане вбивство С. Петлюри Шварцбартом, Петлюру звинувачено у єврейських погромах і у союзі з «білополяками». Чергову спробу прийняття відповідної постанови було зроблено 2013 р., з нагоди 135-ої річниці з дня народження Головного отамана, але і цього разу невдало [11].

Проте С. Петлюра – не єдиний діяч, якому було на офіційному рівні відмовлено у прийнятті окремого акту щодо пошанування його пам'яті. Тільки за останній час, наприклад, не були прийняті ряд проектів щодо відзначення пам'яті учасників Визвольних змагань: не прийнятим 2004 р. був проект Постанови ВРУ «Про відзначення пам'яті Миколи Міхновського», приурочений 80-річчю його загибелі, а у 2013 р. «Про відзначення 140-річчя з дня народження Миколи Міхновського». У 2010 р. невдалою виявилася спроба проведення другого проекту, присвяченого 130-й річниці з дня народження В. Винниченка, 2011 р. було відхилено проект, приурочений 120-річчю з дня народження Є. Коновальця, 2013 р. – Проект постанови ВРУ «Про відзначення 130-річчя від дня народження Дмитра Донцова». Неприйнятими залишилися проекти: приурочений 130-річчю народження і 70-річчю смерті О. Ковча, 145-річчю народження М. Тарнавського 2014 р.

Слабка обізнаність з подіями революції в Україні і вибірковий підхід до пошанування окремих постатей зумовили появу доволі суперечливих проектів. Наприклад, один із найбільш послідовних в увічненні пам'яті учасників Визвольних змагань був законопроект «Про визнання учасників Визвольних змагань українського народу за волю і державну самостійність України» [8]. Окрім того, що у проекті пропонувалося визнати борцями за волю і незалежність України учасників боротьби під приводом «легітимної влади УНР, у тому числі – уряду УНР в екзилі», повністю їх реабілітувати, збройну боротьбу, здійснювану під проводом УНР з 1918 до середини 20-х років ХХ ст., визнати збройною боротьбою українського народу за свободу і незалежність, проект пропонував вилучити з ужитку радянський термін «громадянська війна» щодо періоду 1918–1921 рр. (період боротьби за незалежність Української Держави), а замість нього закріпити термін «період Визвольних змагань» (хронологічно 1917–

1921 рр.). Проте він мав і ряд недоліків. Зокрема впадає у вічі перекис у сторону УНР і повне виключення з учасників боротьби за незалежність гетьманців. Якщо період першої і другої УНР за задумом авторів проекту заслуговує на пошанування, то Гетьманат П. Скоропадського фактично є або «нелегітимним», або ворожим Українській державності. У пояснювальній записці до проекту вказано лише про нелегітимність проголошеної більшовиками «Української Радянської республіки», натомість про період Гетьманату немає навіть згадки. Так само він ігнорує внесок УГА та учасників військових формування ЗУНР (про неї теж немає згадки) у здобутті незалежності.

Були спроби повернути політику пам'яті до радянського канону. Ініціативи в цьому плані найбільше проявляли представники Комуністичної партії України. Таким, наприклад, був проект постанови ВРУ «Про відзначення 140-річчя від дня народження В. І. Леніна», поданий П. Симоненком 2010 р. [12]. Автор відзначав неоцінену роль В. Леніна в долі українського народу і пропонував використати 140-річчя від дня його народження для утвердження історичної правди та об'єктивного висвітлення його ролі в історії України. У пояснювальній записці до проекту автор зазначав, що український народ зумів проголосити власну державу 1917 р. завдяки «Декларації прав народів Росії», підписаній В. Леніним, якою скористалася Центральна Рада. Автор вважав, що український народ відмовив Центральній Раді у довірі через невиконання своїх обіцянок і проголосив Українську Радянську Республіку.

Меморіальна політика органів влади, особливо якщо говорити про період до початку ХХІ ст., була ситуативною, нормативно-правові акти приймалися часто не з власної ініціативи, а лише підтримували ініціативи громадськості, визначення і терміни, якими вони були наповнені, часто були більше притаманними радянському законодавству. Легко помітити й епізодичний підхід у вшануванні різних ювілеїв, коли один з них відзначається згідно з актом органів влади, а інший або не відзначається, або відзначається з запізненням. Також увагу привертає вибірковий підхід до вшанування пам'яті різних діячів революції: окремих указів і постанов в основному удостоєні постаті, які є найменш політизовані, найменш оповиті радянськими міфами та не викликають активних дискусій. Щоправда, на хвилі відповідних настроїв суспільства у період після Революції Гідності було прийнято чимало актів, які суперечать такій думці (наприклад, про вшанування пам'яті Є. Коновальця). Ініціативу у проведенні політики пам'яті все ж мають Президенти, саме вони найчастіше приймали рішення про встановлення відповідних пам'ятних днів чи уводять традицію вшанування пам'яті на державному рівні історичного діяча, якого до того оминали увагою. Ще одним важливим елементом українського способу формування меморіального законодавства є високий рівень заідеологізованості від-

повідних проєктів: доволі часто вони є беззмістовними і не вносять ніякої новизни. Закономірною в цьому плані є боротьба різних політичних сил за спосіб тлумачення історичних подій шляхом подання проєктів і відповідних контр-проєктів. Активно застосовується традиція маркування місць пам'яті, пов'язаних з діячами Української революції шляхом включення необхідних пунктів у нормативно-правові акти. В основному меморіальне законодавство, що стосується теми Визвольних змагань, в практичній формі передбачає фіксацію пам'яті про конкретну постать, наукові студії, публічні заходи, створення пам'яткових маркерів, проте далеко не всі з них і не завжди було реалізовано (як-от встановлення пам'ятника С. Петлюри в Києві).

Abstract

Liberation struggle of 1917–1921 years left a significant footprint in the Ukrainian state, so modern Ukrainian state attention to this last page is legitimate. The events of those years created for Ukrainian society pantheon of heroes and enemies that can rarely be mutually contradictory for different parts of the country. State memory policy in our state after 1991 is of particular importance, it is using it in people's minds is legitimization of radical changes in post-Soviet Ukraine, that it was to ensure national and population uniformity, form a single identity. The main moderator in conducting policy history is the President of the country, not Parliament. The study analyzed memorial Ukrainian legislation related to members of the Ukrainian revolution of 1917–1921. The analysis adopted normative acts important for the practical implementation of the process of cleaning the country from communist heritage and filling the symbolic space of modern Ukraine by new markers and meanings.

Keywords: laws, regulations, project, decree, Ukrainian Revolution

Аннотация

Освободительное движение 1917–1921 гг. оставили значительный след в процессе украинского образования государства, поэтому внимание современного Украинского государства к этой странице прошлого закономерно. События тех лет создали для украинского социума пантеон героев и врагов, которые нередко могут быть взаимно противоположными для разных частей страны. Государственная политика памяти в нашем государстве после 1991 г. имеет особо важное значение, именно с помощью нее в сознании людей происходит легитимизация коренных изменений в постсоветской Украине, именно она должна была обеспечить национальную однородность и сознание населения, сформировать единую идентичность. В Украине главным модератором в про-

ведених исторической политики является Президент страны, а не Верховная Рада. В исследовании проанализировано украинское мемориальное законодательство, касающееся участников Украинской революции 1917–1921 гг. Анализ принятых нормативно-правовых актов важен для практической реализации процесса очистки страны от коммунистического наследия и наполнения символического пространства современной Украины новыми маркерами и смыслами.

Ключевые слова: закон, постановление, проект, указ, Украинская революция.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова Верховної Ради України «Про відзначення 125-річчя з дня народження видатного громадського, політичного діяча і письменника Володимира Винниченка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2731-iv>

2. Постанова Верховної Ради України «Про відзначення 125-річчя з дня народження Євгена Коновальця» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/831-19>

3. Постанова Верховної Ради України «Про відзначення 130-річчя з дня народження В'ячеслава Липинського» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4517-vi>

4. Постанова Верховної Ради України «Про відзначення 150-річчя з дня народження Євгена Петрушевича» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/259-vii>

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про спорудження в м. Києві пам'ятника М. С. Грушевському» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/73-95-%D0%BF>

6. Постанова Президії Верховної Ради України «Про відзначення 75-річчя Української демократичної революції 1917-1918 років» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2255-12>

7. Постанова Президії Верховної Ради України «Про урочисте засідання Верховної Ради України, присвячене 125-річчю з дня народження Грушевського М. С.» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1762-12>

8. Проект Закону «Про визнання учасників Визвольних змагань українського народу за волю і державну самостійність України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=24939

9. Проект Постанови «Про відзначення 125-річчя від дня народження видатного державного та громадсько-політичного діяча Симона Петлюри» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=5287&skl=5
10. Проект Постанови «Про відзначення 150-річчя з дня народження Михайла Грушевського (у 2016 році)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57091
11. Проект Постанови «Про Відзначення 135-річчя з дня народження Симона Петлюри» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48141
12. Проект Постанови «Про відзначення 140-річчя від дня В. І. Леніна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=6230&skl=7
13. Проект Постанови «Про неприйнятність проекту Постанови про відзначення 125-річчя від дня народження видатного державного та громадсько-політичного діяча Симона Петлюри» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=17776
14. Розпорядження Президента «Про вшанування пам'яті гетьмана України Павла Скоропадського» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/87/2003-%D1%80%D0%BF>
15. Указ Президента «Про заходи з відзначення 90-річчя подій Української революції 1917–1921 років та вшанування пам'яті її учасників» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/297/2007>
16. Указ Президента «Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917-1921 років» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/172016-19736>
17. Указ Президента України «Про Відзначення 130-річчя від дня народження М. С. Грушевського» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1085/95>
18. Указ Президента України «Про відзначення 150-річчя від дня народження Михайла Грушевського» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/63/2015>
19. Указ Президента «Про увічнення пам'яті видатних діячів Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/793/2005>

References

1. Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrayiny «Pro vidznachennya 125-richchya z dnya narodzhennya vydatnogo gromadskogo, politychnogo diyacha i pysmennyka Volodymyra Vynnychenka» [Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine «On the celebration of the 125 th anniversary of the birth of social, political activist and writer Vladimir Vinnichenko»] // [Elektronnyj resurs]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2731-iv>
2. Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrayiny «Pro vidznachennya 125-richchya z dnya narodzhennya Yevgena Konovalcyu» [Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine «On the celebration of the 125 th anniversary of Eugene Konovalts»] // [Elektronnyj resurs]: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/831-19>
3. Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrayiny «Pro vidznachennya 130-richchya z dnya narodzhennya Vyacheslava Lypynskogo» [Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine «On the celebration of the 130th anniversary of Vyacheslav Lipinsky»] // [Elektronnyj resurs]: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4517-vi>
4. Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrayiny «Pro vidznachennya 150-richchya z dnya narodzhennya Yevgena Petrushevycha» [Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine «On the celebration of the 150 th anniversary of Eugene Petrushevych»] // [Elektronnyj resurs]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/259-vii>
5. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny «Pro sporudzhennya v m. Kyievi pamyatnyka M. S. Hrushevskomu» [Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On the building in the city Kyiv monument M.S. Hrushevskiy»] // [Elektronnyj resurs]: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/73-95-%D0%BF>
6. Postanova Prezydiyi Verkhovnoyi Rady Ukrayiny «Pro vidznachennya 75-richchya Ukrayinskoyi demokratychnoyi revolyuciyi 1917–1918 rokiv» [Resolution of the Presidium of the Verkhovna Rada of Ukraine «On the 75th anniversary of the Ukrainian democratic revolution of 1917–1918»] // [Elektronnyj resurs]: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2255-12>
7. Postanova Prezydiyi Verkhovnoyi Rady Ukrayiny «Pro urochyste zasidannya Verkhovnoyi Rady Ukrayiny, prysvyachene 125-richchyu z dnya narodzhennya Hrushevskogo M. S.» [Resolution of the Presidium of the Verkhovna Rada of Ukraine «On the solemn session of the Verkhovna Rada of Ukraine dedicated to the 125 th anniversary of Hrushevskiy M. S.»] // [Elektronnyj resurs]: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1762-12>
8. Proekt Zakonu «Pro vyznannya uchasykiv Vyzvolnykh zmagan ukrayinskogo narodu za volyu i derzhavnu samostijnist Ukrayiny» [Draft Law «On recognition of participants of Liberation movement of the Ukrainian people for freedom

and state independence of Ukraine» // [Elektronnyj resurs]: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=24939

9. Proekt Postanovy «Pro vidznachennya 125-richchya vid dnya narodzhennya vydatnogo derzhavnogo ta gromadsko-politychnogo diyacha Symona Petlyury» [Draft Resolution «On celebrating the 125 th anniversary of the birth of prominent state and public figures of Simon Petlyura»] // [Elektronnyj resurs]: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=5287&skl=5

10. Proekt Postanovy «Pro vidznachennya 150-richchya z dnya narodzhennya Myhajla Hrushevskogo (u 2016 roci)» [Draft Resolution «On celebrating the 150 th anniversary of Mykhaylo Hrushevskiy (2016)»] // [Elektronnyj resurs]: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57091

11. Proekt Postanovy «Pro Vidznachennya 135-richchya z dnya narodzhennya Symona Petlyury» [Draft Resolution «On celebrating the 135th anniversary of Simon Petlyura»] // [Elektronnyj resurs]: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48141

12. Proekt Postanovy «Pro vidznachennya 140-richchya vid dnya narodzhennya V. I. Lenina» [Draft Resolution «On celebrating the 140th anniversary of V. I. Lenin »] // [Elektronnyj resurs]: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=6230&skl=7

13. Proekt Postanovy «Pro nepryjnyatnist proektu Postanovy pro vidznachennya 125-richchya vid dnya narodzhennya vydatnogo derzhavnogo ta gromadskopolitychnogo diyacha Symona Petlyury» [Draft Resolution «On the unacceptability of the draft resolution on celebration of the 125th anniversary of the birth of the state, public and political figure of Simon Petlyura»] // [Elektronnyj resurs]: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=17776

14. Rozporyadzhennya Prezydenta «Pro vshanuvannya pamyati getmana Ukrainy Pavla Skoropadskogo» [Presidential Decree «On commemorate of Hetman of Ukraine Pavlo Skoropadskiy»] // [Elektronnyj resurs]: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/87/2003-%D1%80%D0%BF>

15. Ukaz Prezydenta «Pro zakhody z vidznachennya 90-richchya podij Ukrainyinskoyi revolyuciyi 1917–1921 rokiv ta vshanuvannya pamyati yiyi uchasnykiv» [Presidential Decree «On measures to celebrate the 90 th anniversary of the events of the Ukrainian revolution of 1917–1921 and the commemoration of its members»] // [Elektronnyj resurs]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/297/2007>

16. Ukaz Prezydenta «Pro zakhody z vidznachennya 100-richchya podij Ukrainyinskoyi revolyuciyi 1917–1921 rokiv» [Presidential Decree «On measures to celebrate the 100 th anniversary events Ukrainian Revolution 1917–1921»] // [Elektronnyj resurs]: <http://www.president.gov.ua/documents/172016-19736>

17. Ukaz Prezydenta «Pro Vidznachennya 130-richchya vid dnya narodzhennya M.S. Hrushevskogo» [Presidential Decree «On celebrating the 130 th anniversary of the birth of M.S. Hrushevskiy»] // [Elektronnyj resurs]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1085/95>

18. Ukaz Prezydenta «Pro vidznachennya 150-richchya vid dnya narodzhennya Mykhajla Hrushevskogo» [Presidential Decree «On the celebration of the 150 th anniversary of Mykhailo Hrushevskiy»] // [Elektronnyj resurs]: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/63/2015>

19. Ukaz Prezydenta «Pro uvichnennya pamyati vydatnykh diyachiv Ukrayinskoyi Narodnoyi Respubliki ta Zakhidno-Ukrayinskoyi Narodnoyi Respubliki» [Presidential Decree «On perpetuation of the memory of eminent Ukrainian People's Republic and the Western Ukrainian People's Republic»] // [Elektronnyj resurs]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/793/2005>

УДК 93+94:327(438)(477)

СУЧАСНІ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ВІДНОСИНИ: ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ

Мелекєсцев Кирило

Стаття присвячена історіографічному огляду наукової літератури українських та польських дослідників (істориків, політологів, економістів) стосовно двосторонніх відносин новітніх України та Республіки Польща, а також ролі польсько-українського партнерства у ширшому процесі європейської інтеграції. Аналізуючи характерні методи дослідників та конкретні теми, які вони розкрили, автор показує, як змінювалися оцінки, висновки та рекомендації дослідників тематики польсько-українських відносин, виділяє питання та аспекти теми, які залишилися поза увагою вчених. Як показує аналіз джерел та літератури, Республіка Польща, що як один з «молодих» членів Європейського Союзу була ініціатором запровадження політики «Східного партнерство» і «шефства» стосовно східноєвропейських країн, які ще не стали членами ЄС, таким чином виборюючи собі власне «місце під сонцем» серед країн Євро-союзу. Це відображається у науковій літературі польських дослідників міжнародних відносин, виражаючись у тенденції розглядати відносини Польщі та України як суб'єкта та об'єкта міжнародних відносин, причому Польща виступає як фарватер та представник «реального» суб'єкта – Європейського